

Щербань П.І.,
методист лабораторії
методичного забезпечення,
комунальний заклад «Житомирський обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти»
Житомирської обласної ради

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ

Наша епоха – перехід суспільства від постіндустріального до інформаційного. Освіта має орієнтуватись на технології, які формують в учнів уміння вчитися, оперувати і управляти інформацією, швидко приймати рішення, пристосовуватись до потреб ринку праці. В умовах традиційних форм та методів навчання учні, отримуючи інформацію пасивно, не вміють самостійно її здобувати, а також застосовувати практично те, що знають. Розвиток комп'ютерних мережних технологій став однією з перспективних платформ для розвитку сучасної системи дистанційної освіти, електронного навчання (e-learning), мобільного навчання (m-learning), які ефективно використовуються для різноманітних форм навчання [2].

Освіта має орієнтуватись на перспективи розвитку суспільства – потрібно застосовувати найновітніші інформаційні технології. Саме вони відкривають учням доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають нові можливості для творчості, знаходження і закріплення будь-яких професійних навичок, дозволяють реалізовувати принципово нові форми і методи навчання [2].

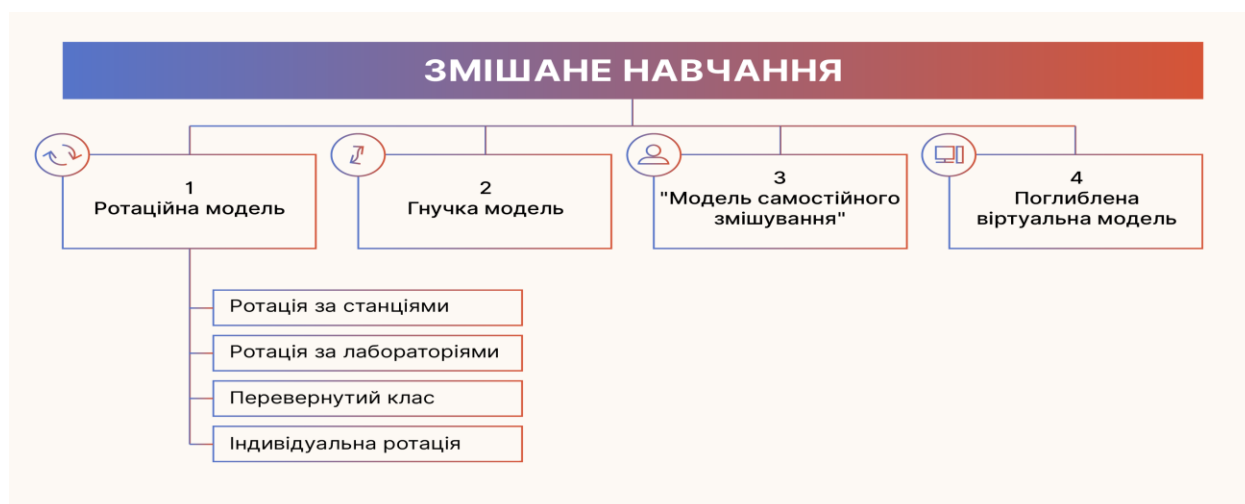
Змішане навчання – це поєднання навчання онлайн і офлайн у один ланцюжок, що творить «навчальний досвід» учня та самодостатній логічний курс географії. Під час змішаного навчання інструкції (теорія), які учень опрацьовує онлайн (чи то у формі самостійного прочитання матеріалів, чи під час перегляду демонстраційних відео, відеозапису лекції вчителя, чи у формі гри), знаходять своє застосування офлайн (тобто у приміщенні школи під час занять). Всі активності та заняття, що відбуваються в школі, мають поєднуватись та на практиці закріплювати знання, здобуті учнем під час самостійної роботи онлайн [1].

Під навчанням онлайн ми розуміємо формат навчання учня за комп'ютером, до того ж учень сам обирає місце для навчання, контролює час, ритм та послідовність виконуваних завдань. Під навчанням офлайн розуміємо взаємодію учня з вчителем та однокласниками/колегами щодо проекту. Формати офлайн навчання включають роботу у групових проектах, індивідуальні консультації, лекції, семінари, дискусії та ін. (тобто будь-яка взаємодія, що відбувається в реальному часі і без посередництва технологій) [1].

Під час моделювання у системі змішаного навчання матеріал гнучко розподіляється між онлайн- та офлайн-частинами. Тут не існує універсальної формули успіху. Якість залежить від його мети, активностей та узгодженості

елементів між собою. Тому науковці у сфері освіти по-різному визначають як термін «змішане навчання», так і його моделі. Можна запропонувати модель змішаного навчання Стейкер та Хорна. Вона створена у 2012 році, але й сьогодні більшість дослідників та ресурсів використовує її як основну. Ця класифікація групує моделі за основними навчальними характеристиками, базується на практичному досвіді і може розширюватися у майбутньому [4].

Основні моделі змішаного навчання за Стейкер і Хорном:

1) Ротаційна модель. У цій моделі учні чергують онлайн- та офлайн-частини за певним графіком чи вказівками вчителя. Ці частини можуть охоплювати: роботу у невеликих групах чи цілим класом, групові проєкти, індивідуальну роботу з вчителем(-кою) та письмові завдання.

Ротаційна модель містить чотири підвиди:

а) Ротація за станціями. У такій моделі учні працюють у класі і за визначеним графіком проходять окремі станції. Тобто чергують різні види діяльності: групову роботу, роботу над проєктом і роботу з учителем. Частину завдань вони обов'язково виконують онлайн. Станції можуть охоплювати як індивідуальну роботу чи роботу у групах, так і роботу цілим класом. Відмінна риса цієї моделі – всі учні повинні пройти всі станції. Поділ учнів на групи та індивідуальне інструктування вчителем(-кою) – дуже гнучкі. Тому групи можуть змінюватися протягом навчального року залежно від потреб учнів [4].

б) Ротація за лабораторіям. Модель схожа на попередню, проте у ній учні змінюються не в межах класу, а в межах навчального закладу. Однією із станцій є не просто робота онлайн, а робота в окремому приміщенні — лабораторії [4].

в) Перевернутий клас. За такої моделі учні за визначеним графіком змінюють онлайн-частину вдома на офлайн-частину в класі. Тобто вдома вони засвоюють теоретичний матеріал та переглядають лекції. А в класі працюють з учителем(-кою) чи у групах над практичними завданнями та проєктами [4].

г) Індивідуальна ротація. У такій моделі учні працюють у класі і проходять окремі станції за індивідуально визначеним графіком. Відмінність

цієї моделі від «ротації за станціями» у тому, що не всі учні обов'язково проходять усі станції [4].

2) Гнучка модель. Це модель, за якої особисте інструктування учні отримують переважно через інтернет. В учнів гнучкий графік, який змінюється відповідно до їхніх потреб у конкретній темі та курсі. Кількість і роль учителів у такому виді роботи може варіюватися: від великої кількості групової роботи та обговорень з учнями до переважно індивідуальної роботи учнів онлайн і консультування за потреби [4].

3) Модель самостійного змішування (з англ. «self-blend»). У цій системі учні можуть вивчати певний курс цілковито онлайн і прослуховувати його вдома чи у школі, щоб закріпити основний курс. За таких умов вчитель(-ка) також працює з учнями онлайн. Ця модель відрізняється від онлайн-навчання тим, що онлайн вивчають тільки один предмет. Натомість інші предмети учні проходять у школі [4].

4) Поглиблена віртуальна модель. У цій моделі учні самостійно розподіляють курси на онлайн- та офлайн-частину. Онлайн-частину можна прослуховувати як у навчальному закладі, так і поза ним. Багато онлайн-курсів трансформувалися у таку модель, щоб надати учням досвід особистого спілкування. Вона відрізняється від моделі «самостійного змішування» тим, що охоплює всі курси, а не є вибірковою. А від «перевернутого класу» – тим, що учні не щодня відвідують школу [4].

На уроках географії в умовах змішаного навчання рекомендується використовувати відеоматеріали, презентації, що розміщені на сайті комунального закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради та Всеукраїнської школи онлайн при Міністерстві освіти та науки України.

Список використаних джерел

1. Змішане навчання. Методичні матеріали.
URL : <https://sites.google.com/a/lyceum2.cv.ua/metodicnij-navigator/metodicni-materiali/zmishane-navchanna>.
2. Змішане навчання – ключ до змін.
URL : <http://www.gidromet.edu.kh.ua/Files/downloads/>.
3. Змішане навчання – персоналізоване навчання кожного учня.
URL : <http://prosvitcenter.org/zmishane-navchannya>.
4. Моделі змішаного навчання: особливості, поради, успішні приклади.
URL : <http://blog.ed-era.com/modieli-zmishanogho-navchannia-osoblivosti-poradi-uspishni-prikladi/>.
5. Всеукраїнська школа онлайн. URL : <https://mon.gov.ua/ua/tag/vseukrayinska-shkola-online>.